

Kina:

Amnesty International mótmælir órættvísu sakarmálum móti kinverskum andstöðingum

Amnesty International hefur skrivað stjórnini í Kína at mótmæla, at andstöðingar, ið vóru uppi í fólkaraðisrørsluni í 1989, veru nýliga órættvist dómur og fongslaðir, og hefur kravt teir latnar leysar í stundini.

«Síðan manndrápin í Beijing í 1989, hava eygu heimsins verið vend móti øðrum neyðum», segði Amnesty International. «Men mannaðrættindabrotini í Kína eiga ikki at verða gloymd.»

Minst 18 áherjar («aktivists») fyri fólkaraði, teirra millum studentaleiðarar og mentamenn, hava fingið dóm, síðan rættarmálini móti undangongummonunum fyri andstöðingunum byrjaðu um miðjan november 1990. Tólv teirra hava higartil fingið millum tvey og sjei ára fongslusrevsingar fyri «mótkollveltingarlig» misbrot.

Gamli stríðsmaðurin fyri mannaðrættindum, Ren Wanding, sum sat í fongslu í fyra ár frammanundan, fekk harðasta dóm, sjei ára fongslu, fyri at hava hildið almennar røður fyri umbotum, bæði áðrenn mótmælini í 1989 tóku seg upp, og meðan tey stóðu við. Hann var ikki nógv uppi í mótmælunum, men hildið verður,

at hann hevur fingið harða revsing fyri fortið sína sum áherji. Í eini almennari frásøgn ljóðaði, at hann hevði framt «frek brotsverk og onga iðran sýnt».

Áðir vælkendir andstöðingar væntast at koma fyri rættin um fáar vikur. Teir báðir Chen Ziming og Wang Juntao eru ákærdir fyri so tungar sakir sum at hava «lagt upp ráð til at kollrenna stjórnina», og tað kann enda við væl longri fongslusrevsing.

Báðir hava í mong ár talað opið fyri fólkaraðisabótum. Sum áðir, ið enn kunnu vænta sær at koma fyri rættin, kunnu teir verða fongslaðir eins væl fyri hetta sum fyri at hava verið við í rørsluni fyri fólkaraði í 1989.

«Hesi rættarmálini eru tey seinastu og sjónligastu revsingartiltekin hjá Kína-stjórnini, aftan á at mótmælisatgerðirnar á Himmelfried-artorginum vórðu niðurbardar við herðum», sigur Amnesty International.

Hundraðtals minni kend fólk hava verið dómð og fongslað síðan 1989, og onnur kunnu nú verða fyri rættinum í landspartabýum.

Einki er enn vitað um lagnuna hjá túsundum av fólki, ið tikin eru aftan á tiltekin fyri

fólkaraði, og stjórnarvaldið hevur ikki avdúkað, hvussu mong ið handtikin vórðu um alt landið, ei heldur, hvat ið hent teimum er.

Amnesty International segði, at rættarmál í Kína als ikki kunnu standast fyri altjóðakrøvum um reiðiliga dómsviðgerð, og at dómarnir tíðum eru avgjördir frammanundan. Hesi seinastu rættarmálini vóru afturlatin fyri útlendskum tíðindafólki og óheftum eygleiðarum, og tey ákærdu fingið eysgjónliga ikki loyvi til at fáa sær lögfrøðingar eftir vild ella at kalla inn vitni sær til verndar, og nøkur av skyldfólki teirra ákærdu fingið einki at vita um rættarmálini frammanundan.

Kona ein teirra ákærdu lýsti hjálparloysi sitt soleiðis: «Eg kenni meg ússaliga og veika, líka so lítilsverða sum ein litlan dropa í havinum. Tá ið eg røpi manni minum um hjálp, fái eg einki kis til svar».

Amnesty International segði, at lagna teirra ákærdu og teirra túsunda, ið enn liva í óvissuni, má ikki verða gloymd. Felagsskapurin hevur fleiri ferðir heitt á stjórnarveldi í Kína um at sleppa at fylgja við rættarmálunum, men hevur einki svar fingið enn.

Amnesty International roknar flest teirra, ið nýfongslað eru ella standa fyri at koma fyri rættin, fyri at vera samvitskufangar og krevur, at tey sleppa leys aftur beinanvegin.

Nógvar kvinnur vilja ikki melda tilíkan harðskap. Tær ræðast, hvat familjan fer at siga, at verða settar uttan fyri felagsskapin og tær óttast hevndartiltekt frá myndugleikunum. Óttin og tøgnin hava við sær, at harðskapurin verður toldur og heldur fram.

Frá Amnesty International, Føroya deild

Harðskapur móti kvinnum

Ein 17-ára gomul genta og mamma hennara verða tiknar inn á hermannastøð í Peru. Báðar verða neyðtiknar av fleiri ymiskum hermonnum. Tær verða latnar leysar uttan nakra frágreiðing og hóttar til ikki at melda neyðtøkurnar.

Í tilíkan málum gera myndugleikarnir í Peru einki fyri at kanna hendringarnar ella at revsa teir seku. Tvørturímóti søgdu myndugleikarnir í 1986 umboðum fyri Amnesty International frá, at «tað má roknast við at stjórnarhermenn, sum hava stóðir langt frá býunum, neyðtaka kvinnur».

Nógvar kvinnur vilja ikki melda tilíkan harðskap. Tær ræðast, hvat familjan fer at siga, at verða settar uttan fyri felagsskapin og tær óttast hevndartiltekt frá myndugleikunum. Óttin og tøgnin hava við sær, at harðskapurin verður toldur og heldur fram.

Men seinni árin hava alt fleiri kvinnur skilt at teirra tøgn hóttir aðrar. Ti eru nógvar teirra farnar at siga frá tí, teimum hevur verið fyri. Í nógvum londum verða bólkar skipaðir fyri at mótmæla harðskapinum.

Langur listi

Kvinnur í túsundatali um allan heim eru fluttar burtur av myndugleikunum. Summar eru deyðar. Aðrar eru krógvaðar burtur í fongslum ella í loynilíggum fangaleikum.

Listin við ræðulíggum harðskapi móti kvinnum — settur í verk av myndugleikunum í egna landi teirra — er óendaliga langur. Frágreiðingin hjá Amnesty talar um langa roð av ymiskum harðskapi, sum verður kvinnum fyri í øllum pørtum av samfelagnum.

Nakrar kvinnur verða

pindar tí at tær hoyra til annað fólkaslag ella aðrar trúarbólkar. Nakrar verða handtiknar, pindar ella dripnar tí tær eru konur, gentur, møður, dötur ella vinir teirra, sum myndugleikarnir halda vera «vandamiklar» ella «óynsktar».

Til dømis eru kvinnur í Sýria síðani 1985 fongslaðar fyri politiskt virkseimi hjá monnum teirra. Amnesty International veit um í minsta lagi 67 kvinnur handtiknar í 1987 og 1988, sum sita fongslaðar framvegis — uttan ákæru og uttan dóm.

Í nógvum fómur hava trygdardeildir brotið seg inn á nátt at finna eftirlýstar menn og hava hótt familjurnar. Finna teir ikki mannin, so taka teir annað fólk úr húskinum við sær at hava sum gisla inntil tann eftirlýsti meldar seg sjálfan.

